

Бу ояти каримада мўминларга етган мағлубият, ғам устига ғамдан кейин Аллоҳнинг лутфи билан ҳукм сурган омонлик ҳолати баён қилинмоқда:

«Сўнгра ғамдан кейин сиздан бир тоифани қамраб олган мудроқни омонлик қилиб туширди».

Уҳудда жанг қизиби, мусулмонлар енгилари бошлаган бир пайтда Аллоҳ таоло Ўз раҳмати ила собитқадам, чин мусулмон бандаларига бир мудроқни омонлик қилиб берди. Мудроқ мусулмонлар орасидаги фидокор тоифани қамраб олди.

Имом Бухорий раҳматуллоҳи алайҳи Анас розияллоҳу анҳудан қилган ривоятда Толҳа ибн Убайдуллоҳ розияллоҳу анҳу: «Уҳуд куни сафда турганимизда бизни мудроқ қамраб олди. Қиличим қўлимдан тушиб кета бошлади, қайтариб олдим. Яна тушса, яна қайтариб олар эдим», – дейдилар.

«Бошимни кўтариб, қарасам, – дейдилар бошқа бир ривоятда, – ҳамманинг боши кўксига эгилиб турибди».

Ҳақиқатдан, мудроқ худди мўъжизадек нарса. Чарчаб, ҳеч қандай ҳаракатга ярамай қолган одам ҳам бир оз мудраб олса, ҳеч нарса кўрмагандек бўлиб кетаверади. Мусулмонлар Уҳуд урушида енгилиб, қоча бошлаганларида, Аллоҳ таоло уларга мудроқни омонлик қилиб юбориб, катта фалокатдан – бутунлай тор-мор бўлишдан сақлаб қолди. Бир оз мудраб, сўнг ўзига келган мусулмонлар Набий алайҳиссаломнинг атрофларида тўпланишди ва тоғнинг баландроқ, қулайроқ жойига чиқиб, жойлашишди. Буни кўрган мушриклар охиригача ҳужум қилишга юраклари дов бермай, ортга қайтдилар. Мўминлардан бир тоифаси бу иш билан овора бўлиб турган бир пайтда:

«Бошқа тоифа эса ўзи билан овора бўлиб, Аллоҳ ҳақида ҳақдан ўзга, жоҳилият гумонини қилиб: «Бизнинг қўлимизда нима иш бор эди?» – дейишарди».

Бу тоифа – иймони заиф тоифа, қалбида фидокорлик туйғуси ўрнашмаган тоифа. Шу боисдан, Аллоҳ учун овора бўлмайди, дину диёнат учун овора бўлмайди, пайғамбар учун овора бўлмайди, мусулмонлар учун овора бўлмайди. Фақат ўзлари учун овора бўлади. Фақат ўзларини ўйлайди.

Улар Аллоҳ таоло ҳақида ҳам ноҳақ гумонга борадилар. Жоҳилият аҳлининг гумонини қиладилар. «Худонинг иши ҳам қизиқ, шундай қилиб

ўлиб кетаверамизми?» – дейишади. Шу билан бирга, Улар:

«Бизнинг қўлимизда нима иш бор эди?» – дейишади.

Яъни «Бизнинг ихтиёримиз ўз қўлимизда эмас», «Жангнинг маслаҳатини биз қилмаганмиз» каби ва яна бошқа шунга ўхшаш гапларни айтадилар. Оят дарров бу гапнинг нотўғри эканини баён қилиб, Набий алайҳиссаломга:

«Сен: «Ишнинг барчаси Аллоҳдандир», - деб айт!» – дейди.

Яъни ишлар ҳеч кимнинг қўлида эмас, балки фақат Аллоҳнинг қўлидадир. Ҳатто Набий алайҳиссаломнинг ҳам қўлларида эмас. Чунки юқорида ўтган 128-оятда у зотга хитобан: «Бу ишда сенинг бирор нарсага дахлинг йўқ», дейилган эди. Бандаларнинг иши ўз вазифаларини бажариш, бурчларини адо этиш. У ёғи Аллоҳнинг қўлида, нимани хоҳласа, шуни қилади.

«Сенга ошкор қилмаган нарсаларини ичларида махфий тутарлар».

Уларнинг ичлари фисқу фасодга, васваса ва ҳадиксирашларга тўла. Буни ошкора айтаётганлари билан ҳолатлари ўзгариб қолмайди. Одатда улар бундай вазиятларда «Бу ерга (ёки ишга) бизни мажбур қилиб олиб келишди», «Раҳбарлар адашишди, у қилишди, бу қилишди», «Агар бизга қўйиб берилганида, ундай қилар эдик, бундай қилар эдик», дейишади.

«Улар: «Агар қўлимизда бир иш бўлганида, бу ерда қатл қилинмас эдик», – дерлар».

Бошларига зарба етганда иймони заифлар, мунофиқлар доимо шундай қиладилар. Бошлиқларга осилиб, ҳамма айбни уларга тўнкаб, одамларни улардан айнитишга ўтадилар. Баъзи қатл бўлганлар ҳақида ҳам «Агар бизнинг ихтиёримиз билан иш бўлганида, бундай бўлмас эди», – дейдилар.

Қуръони Карим уларнинг бу нотўғри васвасаларини ҳам тўғрилаб, ўлим ва ҳаёт ортидаги, синовлар замиридаги ҳикматларни баён қилади.

«Агар уйларида бўлсангиз ҳам, қатл қилиниши битилганлар ўз ўлим жойларига чиқар эдилар».

Тақдирдан тадбир билан қочиб бўладими? Ўлим овора бўлиб, излаб юрмайди. Ажали етган ўз қадами билан юриб, ўлимни топиб келади. Бу Аллоҳнинг тақдир қилган ишидир. Бунинг ортидан ҳикмати ҳам бор.

«(Бу) Аллоҳ кўксларингиздаги нарсани синаши ва қалбингиздагини яхшилаб поклаши учундир».

Бало-офатлар одатда қалбдаги бор нарсанинг намоён бўлишига сабаб бўлади. Бу бир синовдир. Асл маъдан ўтга солиб, тобланганидек, асл мўминлар ҳам қийинчиликлар, машаққатлар ёрдамида тобланадилар. Натижада баъзан ўзи ҳам билмаган камчиликлари юзага чиқиб, мўмин уларни бартараф этишга интилади, покланади. Шунинг учун ҳақиқий мўминлар Аллоҳдан келган имтиҳон ва синовларни, улар қанчалик қийин бўлмасин, хурсандчилик билан кутиб оладилар.

«Аллоҳ кўкслардаги нарсаларни ҳам билувчидир».

Аллоҳ одамлардан сир сақлаб, махфий тутиб юрган нарсаларингизни ҳам яхши билади.

«Тафсири Ҳилол» китоби асосида тайёрланди